№ 196 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 5 1901 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 5 № 196

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարվում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ձայնաւորի կոչման անպատութիւնը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Փոքրիկ նկատողութիւններ. Մատենագրութիւն. Նամակ Կաղզուանից. Նամակ Նոր-Բայազէտից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Գերմանիայից։

ՁԱՅՆԱՒՈՐԻ ԿՈՉՄԱՆ ԱՆԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ համակրելի է այն որոշումը, որ կայացրեց իր առաջին նիստում, սեպտեմբերի 3-ին, Թիֆլիսի քաղաքային դուման, սկսելով իր նոր նստաշրջանը։

Թիֆլիսի դումայի որոշմանը մինիստրութեան կողմից ներկայացված էր հետեւեալ հարցը։ Արդեօք ցանկալի՞ է օրէնսդրական կերպով սահմանելու, որ քաղաքային ձայնաւորի կոչումը կապված չը լինի քաղաքի կոնտրագենտի կամ կապալառուի պաշտօնի հետ թէ ոչ։

Այդ հարցի վերաբերութեամբ քաղաքային ուպրավան ժողովել էր տեղեկութիւններ, թէ որքան յաճախ են տեղի ունեցել Թիֆլիսում այնպիսի դէպքեր, երբ քաղաքային ձայնաւորը եղած լինի մի և նոյն ժամանակ և քաղաքի կոնտրագենտը։ Ուպրավան, նկատելով, որ այդպիսի դէպքեր շատ քիչ են եղել Թիֆլիսի դումայի տարեգրութեան մէջ, իսկ եղածներն էլ շատ գոհացուցիչ հետեւանքներ են տուել, այլ և աչքի առաջ ունենալով, որ կոնտրագենտներին քաղաքի գործերից հեռացնելը կարող է զրկել քաղաքային ինքնավարութիւնը օգտակար մարդկանց գործակցութիւնից, որոշել էր բացասական պատասխան տալ մինիստրութեան յարուցած հարցին և առաջվայ պէս ազատութիւն տալ քաղաքային ինքնավարութեանը ընտրելու իր ցանկացած մարդկանց անկախ այն բանից՝ թէ նրանք կոնտրագենտներ են թէ ոչ։

Սակայն դուման չը համաձայնեց ուպրավայի առաջարկութեանը և ձայների բազմութեամբ որոշեց պատասխանել մինիստրութեանը, թէ Թիֆլիսի քաղաքային դուման ցանկալի չէ համարում մի և նոյն անձի մէջ տեսնել միացած քաղաքի կապալառուի պաշտօնը քաղաքային ձայնաւորի կոչումի հետ։ Թէև, ասում էին ճառախօսները, Թիֆլիսի դուման անցեալում բարեբաղդաբար իրան օրինակելի է պահել և դեռ առիթներ չեն եղել, որ քաղաքը իր շահերը զոհէ շնորհիւ կոնտրագենտ—ձայնաւորների, այնուամենայնիւ ընտրողական գործի մաքրութեան և հեղինակութեան տեսակէտից՝ ցանկալի է ամենակտրական կերպով արգելել առ միշտ այնպիսի մի դրութիւն, երբ կարող կը լինէին ծագել թիւրիմացութիւններ և տեղի ունենալ անախորժ դէպքեր։

Դումայի այդ կտրական բանաձեւը ունի բարոյական մեծ նշանակութիւն։ Թիֆլիսի քաղաքային ձայնաւորները բացարձակ յայտարարում են, որ նրանք եթէ ձայնաւոր են, չեն կամենում քաղաքի կոնտրագենտ դառնալ, թէկուզ դա շատ էլ շահաւէտ լինի, իսկ եթէ կոնտրագենտ են, հրաժարվում են ձայնաւորի պատուաւոր կոչումից։ Քաղաքի ազգաբնակութիւնը թող ձայնաւորի վերաբերութեամբ վստահ լինի, որ այդ կոչում ունեցողը չէ գրաւվել նիւթական շահերի հաշիւներով և չունի դրամական ակնկալութիւններ քաղաքային վարչութիւնից,

Անկասկած, կարող են պատահել դէպքեր, երբ մասնագիտական և ուրիշ հըմտութիւններով մի անձ, որ քաղաքի կոնտրագենտ է, անկարող կը լինի օգտաւէտ լինել քաղաքի համար իբրև ձայնաւոր, բայց աւելի լաւ է բարոյական մթնոլորտի մաքրութեան կատարեալ ապահովութիւն և ձայնաւորի կոչման հարազատութիւն, քան մասնաւոր մի քանի անձանց գործակցութեան մասին հոգս, մանաւանդ որ այդ անձինք կարող են օգտաւէտ լինել քաղաքի համար՝ մասնակցելով զանազան յանձնաժողովներում և խորհրդակցական նիստերում։

Թիֆլիսի քաղաքային դումայի որոշումը նպատակայարմար էր և համակրելի։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՓՈՔՐԻԿ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մեծ քաղաքներում ապրողների համար օգոստոս եւ սեպտեմբեր ամիսները բնակարանների կատարեալ կրիզիսի ամիսներ են։ Ո՛ր կողմը գնաք, ո՛ր կողմը շրջէք—ամեն տեղ կը հանդիպէք բնակարաններ որոնողների։

Մի կողմից գաւառներից գործ գտնելու կամ առեւտուր անելու համար կենտրոնները տեղափոխվող բազմութիւնը, միւս կողմից եղած բնակիչների բնական աճումը—առաջացրին բնակարանների այս կրիզիսը։ Վերջին տասը տարվայ ընթացքում բնակարանների վարձը ոչ թէ կրկնապատկվել, այլ եռապատկվել—քառապատկվել է—մանաւանդ էժան բնակարաններինը, նշանակում է թէ բեռը աւելի ծանրացել է չունեւոր խեղճ դասակարգի վրա։

Այս հարցով հետաքրքրվողները յաճախ կարող են պատահել այնպիսի բնակարանների, ուր ուղղակի անտանելի է ապրելը. մութ գետնափորեր, միանգամայն խոնաւ, հակառակ առողջապահական ամենատարրական պայմաններին... բայց եւ այնպէս այնտեղ ապրում է մեր խեղճ ժողովուրդը՝ վճարելով մի սենեակին ամսական 4—8 րուբլի։ Ի՞նչ անեն, ո՞ւր գնան. իրանց ունեցած բնակարաններից եթէ մի փոքր լաւը վարձելու լինեն՝ պէտք է կրկնակի վճարեն։ Բայց ո՞րտեղից. ամենքս յայտնի է, որ խեղճ բանուորի ամսական բիւջէն 25—40 րուբլուց աւելի չի կազմում։

Ասում են, որ որտեղ խիստ կարիք է լինում՝ այնտեղ եւ ելք գտնողներ են գտնվում։ Ո՞ւր է այդ կանոնը, ինչու մեզանում չէ երեւում. ընդհակառակը մեր տանտէրերը ամեն կերպ աշխատում են օգտվել խեղճերի անել վիճակից՝ աւելացնելով համարեա ամենայն տարի վարձը։ Այս ասելով թող չը կարծեն, թէ մենք կարիքի ելքը փնտռում ենք տանտէրերի մարդասիրական զգացմունքների մէջ—ոչ, քա՛ւ լիցի,—դա կը լինէր միամտութիւն. «քեասիբի հալը—քեասիբը կը հասկանայ»։

Մեր այս յիշատակած ցաւը զգացվում է նաեւ մեծ չափով մայրաքաղաքներում. միայն այնտեղ վերջերս գտել են միջոցը փոքր ի շատէ այդ նեղ դրութիւնից ազատելու խեղճերին. այնտեղ կազմվել են եւ կազմվում են ակցիոներական ընկերութիւններ, որտեղ ամենքը կարող են դնել իրանց փոքրիկ գումարները եւ այդպիսով կազմվելով բաւական խոշոր գումարներ՝ դրանցով կառուցանում են հանրակացարաններ եւ յարմար ու էժան բնակարաններ խեղճ դասակարգի համար։ Շատ բնական է, որ այսպիսի դէպքերում օգտվում են երկու կողմն էլ—թէ փողատէրը ստանում է չափաւոր եկամուտ իր ակցիաներից (յամենայն դէպս աւելի՝ քան եթէ բանկերում շահեցնէր), թէ ապրողը, որ էժան գնով կունենայ յարմար բնակարան։

Մի՞թէ մենք էլ, եթէ ուզենանք, չենք կարող հետեւել այդ խելօք եւ գեղեցիկ օրինակին, հիմնելով ակցիոներական ընկերութիւններ՝ էժան եւ յարմար բնակարաններ կառուցանելու համար խեղճ եւ ծառայող դասակարգի համար։

Թէեւ այս գործը չի խոստանայ մեր «եւրոպականացած» վաճառականների սարքած նաւթային ընկերութիւնների «մէրաշ փայ ստանալը» եւ թէեւ մեր ժողովուրդը այժմ իսկապէս զզուանքով է լսում փայ կամ ակցիա անունը՝ շնորհիւ մի խումբ բախտախնդիրների արարքներին նաւթային գործերում,—բայց ի նկատի առնելով, որ մեր առաջարկած գործը էականապէս ոչ մի ռիսկ չունի եւ հէնց իրանց փայատէրերի համար էլ օգտաւէտ կը լինի թէ ակցիայի եկամուտի տեսակէտից եւ թէ հէնց իրանց համար բնակարաններ վարձելու՝ կարծում ենք, որ այս առաջարկութիւնը կարող է արձագանք գտնել հասարակութեան մէջ։

Անյուշ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Dr. Joseph Grunzel „Die wirtschaftlichen Verhältnisse Kleinasiens“.
Դ—ր Յ. Գրունցել—„Փոքր Ասիայի տնտեսական յարաբերութիւնները“։

Կար ժամանակ, երբ Եգիպտոսից մինչեւ Կարպատեան լեռները, Ադրիական ծովից մինչեւ Կասպից ծովը՝ իշխում էր օսմանեան սուլթանը, երբ Թիւրքիայի անյաղթ ույժից ահ ու սարսափ էր կրում ամբողջ Եւրոպան։ Սակայն այդ հզօրութիւնը միայն արտաքին էր, ուստի եւ պիտի ոչնչանար գիտութեան—քաղաքակրթութեան առաջ։

Թիւրքիան թէեւ մի վիթխարի պետութիւն էր դարձել, թէեւ Եւրոպայի, Ասիայի եւ Աֆրիկայի ամենալաւ վայրերն էր գրաւել, բայց իրականապէս հզօր չէր եւ պիտի քայքայվէր, որովհետեւ նրա զաւակները կուլտուրապէս չէին առաջադիմում, հպատակները կեանքի եւ գոյքի ապահովութիւն չունէին, որովհետեւ նրա տնտեսական ույժը զուրկ էր հաստատուն հիմքից։

Եւ իսկապէս նա հեղհեղէ կորցրեց իր հզօրութիւնը եւ հասաւ մի այնպիսի ողորմելի վիճակի, որ այժմ իւրաքանչիւր եւրոպական մեծ պետութիւն աշխատում է նրա հովանաւորը դառնալ, նրա ունեցածը շահագործել։ Այդ բանն ապացուցանելու համար բաւական է թերթել վերջին տարիներում եւրոպական լեզուներով լոյս տեսած յօդուածներն ու գրքերը։ Դրանց բոլորի միջով կարմիր թելի նման անցնում է մի ձգտում—պարզաբանել Թիւրքիայի ներքին եւ արտաքին կեանքի զանազան հարցերը եւրոպական շահերի տեսակէտից, ուսումնասիրել նրա բնական հարստութիւնները՝ եւրոպական կապիտալի եւ նախաձեռնութեան առաջ նոր ասպարէզ բաց անելու համար։

Ահա մի այդպիսի դրուածք է ներկայացնում եւ դ—ր Գրունցելի վերոյիշեալ աշխատութիւնը։

Հեղինակը Աւստրո-Ունգարիայի կենտրոնական արդիւնագործական ընկերութեան գլխաւոր քարտուղարն է եւ իր ձեռքի տակ ունեցած նիւթերից օգտվել է, որպէս զի ցոյց տայ, թէ որքան մեծ շահեր կարելի է ստանալ Փոքր-Ասիայից, թէ որպիսի արդիւնաւէտ ասպարէզ է ներկայացնում Թիւրքիան աւստրիական կապիտալիստների համար։

Գ. Գրունցելի գիրքն ընդհանուր առմամբ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

Լայպցիգ, օգոստոսի 30-ին

Խնդրում եմ թոյլ տալ հրապարակով արտայայտել մեր ստացած դառն տպաւորութիւնները. վերջերս հայրենիքից թերթերի միջոցով մեզ հասած վհատեցուցիչ եւ միանգամայն յուսահատական լուրերի առիթով թոյլ տուէք ուսանող անհատին եւս երբեմն արձագանք տալ հասարակական այս կամ այն խնդրի վերաբերմամբ։

Խօսքս վերաբերում է այն տխուր իրողութեան, եթէ իսկապէս իրողութիւն պիտի լինի, որ սպառնում է մեր դպրոցական, կրթական գործը մի անգամ ընդմիշտ մթապատ քօղի տակ առնել, ջլատել նրա ներքին դաստիարակչական ինտենզիվ ույժը, բռնաբարել ժողովրդական-հասարակական իրաւունքը եւ կատարեալ կղերանոց դարձնել։

Եւ այս արձագանքը, սրտի այս թախիծը անհատական գրոյժ չէ կրում. կարող ենք ամենայն վստահութեամբ հրապարակով երաշխաւորել, որ նոյն կերպ է մտածում ու ցանկանում, կամ պիտի մտածէ ու ցանկանայ տրտասահմանեան հայ ուսանողութեան այն ամբողջութիւնը (ինչ ասել կուզէ, որ այս ընդհանուր շրջանակի մէջ չեն կարող մտնել կղերամիտ բացառութիւնները), որ ճաշակելով եւրոպական կենսառատ լոյսն ու կրթութիւնը, սնվելով նրա փարթամ գիտութիւնից, մի եւ նոյն ժամանակ խնկահաս է տիրանալու այն իրաւական ճանաչողութեան, թէ ինչ ասել է քաղաքացիական, հասարակական-ժողովրդական իրաւունք, ձայն, որքան սրտեռանդն եւ արդասաւոր գործակցութիւն, գիտակցօրէն վերաբերմունք է ունենում ժողովրդական մասսան, երբ նա իր ազատ ընտրութեամբ հասկանում է, թէ ում հետ գործ ունի, ճանաչում է, թէ ով է այս կամ այն բանի առաջնորդը, ղեկավարը, եւ որքան վտանգաւոր հետեւանքներ է ունենում, երբ նրա ընտրողական սկզբունքը բռնաբարվում է, սանձարձակութիւն եւ քմահաճութիւն է տիրում։ Հասարակութիւնը ամեն բան է. միայն նրա ընդհանուր տրամադրութիւնը կարող է բարիք կամ չարիք գործել։

Այժ, այս բանը գիտէ հայ ուսանողը, որին նա թոյլ կը տայ այս բողոքը ընդհանուր տրամադրութեան արդիւնք համարել։ Աւելին ասենք։ Հայ ուսանողը գիտէ նաեւ, թէ զանազան տէրութիւններ, ազգեր, համայնքներ—մարդկային սեռի որ դասին են պարտական իրանց վերածնութեան գործը, իրանց գերազանց քաղաքակրթութեան, գիտութեան հրաշալիքները. կղերին արդեօք, որ դարեր շարունակ բռնացել է մարդկային ազատ մտածողութեան վրա, անհանդուրժողութեամբ, երկիւղով ու սարսափով լցրել է նրա սիրտը եւ անգամ մահու դատապարտել նրան, բնական, նորմալ արարքների համար,—թէ աշխարհական դասին, որի ջանքը միշտ եղել է ազատվել իր կաշկանդող դրութիւնից, դուրս գալ մթապատ մթնոլորտից, հնութեան ծոցից, քննել իրերի դրութիւնը, յայտնագործել բնական ույժերը եւ այդպիսով լոյս սփռել մարդկային մտաւոր հօրիզոնի վրա։ Այո, այդպէս է եղել պատմական անցեալը, այդպէս է եւ այժմ, եթէ չասենք այդպէս էլ պիտի լինի ապագայում։ Երբէք չէ կարող հոգեւոր տարրը, հնամոլ կղերականութիւնը հասարակութեան, կամ աւելի ընդարձակ ասելով՝ աշխարհական դասին առաջնորդ լինել, լուսաւորել նրա միտքը, հրահանգել նրա մտաւոր ֆունկցիաները, համապատասխան ժամանակի պահանջներին։ Ամեն դարում, պատմական ամեն շրջանում, կղերականութիւնը համեմատական չափով միշտ հակադարձ ուղղութիւն է բռնել։ Նա միշտ պահել, պահպանել է այն, ինչ որ անպէտք, աւելորդ է եղել աշխարհականի համար, եւ ընդհակառակը արգելել, խոչընդոտ է հանդիսացել այն բանին, ինչ որ ընդհանուրին սիրելի ու ցանկալի է եղել։ Արդէն անցան, գնացին անդառնալի կերպով «Աբրահամեան», «Հայկեան», «Լուսաւորչեան» հին-հին ժամանակները, երբ միայն ռաբբին, քուրմը, քահանան էր ազգութեան մէջ խարխափող ամբոխի եւ՛ լուսաւորիչը, եւ՛ գիտնականը, եւ՛ պատգամախօսը 'ու մարգարէն։

Ուրեմն եթէ այս այսպէս է, եթէ այսպէս է եղել եւ է իրերի դրութիւնը, ինչ է ուզում մեր կղերը առանց այն էլ բարոյական զրկանքների շարունակ ենթակայ մի բուռն ժողովրդից։ Կղեր, վաղուց է արդէն, որ փրկութեան, ազատութեան բանալին անցել է աշխարհականի ձեռքը, եւ այժմ ամբողջ մասսան բոլորովին եւ ընդ միշտ երեք դարձներով ձեռնից, հայեացքը յառած աշխարհական առաջաւոր դասին, նրանից է սպասում եւ լուսաւորութիւն, եւ գիտութիւն, եւ բարիք, եւ

ներկայացնում է մի թռուցիկ աշխատութիւն եւ ոչ լուրջ ուսումնասիրութիւն, թէեւ նրա մէջ կան մի քանի հետաքրքիր տեղեկութիւններ:

Հեղինակը ամենից առաջ նկարագրում է Անատոլիայի երկաթուղիները եւ նրանց գործունէութիւնը, ապա այդ երկաթուղիներին չրջապատող վայրերն իրանց բնական հարստութիւններով ու արդիւնագործական հիմնարկութիւններով:

Նա առանձնապէս կանգ է առնում ղըֆտիկի ու մետաքսի արդիւնագործութեան վրա եւ վիճակագրական տեղեկութիւններով ցոյց է տալիս, որ այդ նիւթերի թէ որակի եւ թէ քանակի կողմից Թիւրքիան առաջնակարգ տեղ է բռնում: Օրինակ 1890 թւականին արդիւնաբերել են՝

Չինաստանը	11,000,000	կիլոգր. *)	մետաքս
Եապոնիան	6,009,000	»	»
Իտալիան	3,443,000	»	»
Հնդկաստանը	1,500,000	»	»
Ասիական Ռուս.	656,000	»	»
Ֆրանսիան	650,000	»	»
Թիւրքիան	571,000	»	»
Պարսկաստանը	275,000	»	»
Սպանիան	84,000	»	»
Շվեյցիան	40,000	»	»

Խօսելով Թիւրքիայի երկրագործութեան մասին, պ. Գրունցել իրաւացի կերպով եզրակացնում է՝ «Անատոլիայի լայնարձակ վայրերը կարող էին ոչ միայն մեծաքանակ ազգաբնակութիւն կերակրել, այլ եւ ահագին քանակութեամբ հացահատիկներ արտահանել: Սակայն այժմ նրանք ընկած են մեծ մասամբ անմշակ. մշակելու ձեւն էլ չափազանց հնացած է ու աննպատակայարմար... Աւելացնենք դրա վրա արեւելցիներին յատուկ սակաւ աշխատասիրութիւնը եւ այն ժամանակ հասկանալի կը լինի, թէ ինչու Թիւրքիայի գիւղօրայքում սովն ու աղքատութիւնը յաճախակի հիւրեր են դարձել»...

Գրքի վերջին գլխում հեղինակը մատնանիչ է անում այն մեծ նշանակութիւնը, որ ունի Փոքր-Ասիան Եւրոպայի վաճառականութեան համար:

Նրա կարծիքով թիւրքերը վերջ ի վերջոյ դուրս պիտի գան յետամնացութիւնից, իսկ հայերն ու յոյներն իրանց ընդունակութեամբ եւ ջանասիրութեամբ պիտի աջակցեն եւրոպացիներին թէ տնտեսական եւ թէ կուլտուրական ասպարէզներում:

Ե. Թ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՂԶՈՒԱՆԻՑ

Օգոստոսի 22-ին

Մօտաւորապէս երկու ամիս կայ, որ անձրեւ չէ գալիս մեզանում. բայց այդ բանը ընդհանրապէս երկրագործ դասակարգին նպաստաւոր է—որովհետեւ երաշտութիւնն սկսվեց հէնց քաղի հետ—իսկ այգեգործների համար՝ ընդհակառակը: Այգիներին ջուր մատակարարող գետակը՝ սովորականից դուրս՝ նուազեց, դրա համար էլ սկսվեցին այգետէրերի ամենօրեայ կռիւները, որովհետեւ մեզանում ջրաբաշխութեան համար սահմանված կանոնադրութիւն չը կայ, այլ ջրաբաշխութիւնը կատարվում է հնաւանդ սովորութիւններով: Սակայն, եթէ այդ հին կարգն էլ ճշգութեամբ կատարող լինի, դարձեալ այժմեան պէս ջրի խիստ կարիք չի զգացվի, բայց այդ եղած կարգ ու կանոնն էլ խանգարում են մի խումբ մարդիկ իրանց անտեղի միջամտութիւններով:

Ներկայ թւի սկզբներում տեղական կառավարութիւնը իւրաքանչիւր թաղից մի-մի մարդ թաղական անգամ նշանակեց փողոցների մաքրութեանը վերահսկելու համար, բայց այդ մարդիկ, որոնք ապագայ դեպուտատութեան, տանուտէրի եւ այլ պաշտօնի ձգտողներ են, «կտրած գդալի պէս», ամեն բանի մէջ քիթ են մտցնում եւ, փոխանակ յօնքը շտկելու՝ աչքն էլ հանում են: Այդ երեւելի «պավերնի»-ները, մի քանի իրանց նման պարապ մարդկանց, կամ ինչպէս ասում են, «քու կենացդ, աղբէր» ընկերներին իրանց օգնական նշանակելով ջրաբաշխութեան մէջ «պավերնիութիւն» են անում: Եւ այդ ինքնակոչ «պավերնիները»՝ մեծ մասամբ՝ գինեմոլ մարդիկ են, ուստի ով որ մի քանի բաժակ օղի է խմեցնում, «աղա» ու «պարոն» ասելով քծնում է, նրան են տալիս ջուրը... իսկ իրանց այգիների անծառ-ամայի տեղերն անգամ ջրում են առատօրէն, որ «լաւ կանաչի գետինը, վրէն նստեն, գինի ու բախի խմեն, զաղ ու զաֆով քէֆ անեն կիրակի օրերը», չը նայելով որ չատ չատերի ծառերը, ապրուստի միակ յոյսը, չորանում են պտուղներով: Ջուրն այնքան էլ սուղ չէ, որ ծառ ու թութ չորանան, բայց այդ ագէտ մարդկանց անտակտ վարմունքի չնորհիւ՝ «մէկին բեռով է տրվում, միւսին բուռով», չատ անգամ էլ ջուրը իզուր տեղը վատնվում: Այսօր ջրի հերթը Ա.-ինն է, բայց Բ.-ն օր առաջ տեսել, արտերը չահել է ու ջրի հերթը խլել: Բայց, ի հարկէ, Ա.-ն հանգիստ չէ մնում, սրան-նրան է դիմում, մինչեւ որ հաւաքվում են դրացիները եւ ձայնի բազմութեամբ ջուրը նորից տալիս են տիրոջը: Այդ արդէն կատաղեցնում է մեր երեւելի «պավերնիներին», որոնք «կէս գիշերին-մէջ գիշերին» դիմում են տանուտէրին եւ հազար ու մի սուտ ու պատիր խօսքերով խաբում են նրան ու հրաման հանում ջուրն իրանց բարեկամին տալու համար: Շատ անգամ էլ կեղծ թղթերով են խաբում խեղճ մարդկանց ու ջուրը ձեռքերից առնում, տալիս իրանց ուզած մարդկանց: Այդպէս, ջուրը սրան-նրան տալով՝ ամբողջ ժամերով երկար առուներ է թրջում միայն եւ իզուր վատնվում: Երբեմն էլ խորամանկ մարդիկ, օգտվելով կռիւների իրարանցումից, ջուրը գողանում են եւ ապօրինաբար օգտվում:

Հրաւիրում ենք այս լուրջ եւ կարեւոր հարցի վրա մեր յարգելի պ. ոստիկանապետ՝ Կ. Զասեննապուլովի ուչադրութիւնը, որի բարութիւնից օգտվելով այդ «անկոչ-պավերնիները» ի չարն են գործ դնում... եւ ահագին վընասներ հասցնում, առանց դրան էլ, խեղճ ու հարստահարված մարդկանց իրանց անտակտ եւ անտեղի միջամտութիւններով:

Այդ բանն աւելի լաւ պարզելու համար մի գործնական օրինակ կարձանագրենք այստեղ: Մօտ օրերումս մի երիտասարդ՝ փորձի համար, առանց այդ «պավերնիներին» նայելու՝ ջուր է կապում իր բաժան եղբօր այգու համար եւ կանօնաւոր վերահսկողներ է նշանակում ջրի համար: Եւ ահա 10 ժամվայ ընթացքում (այդքան է սահմանված միջոցը) 4 այգետէրեր բաւարարութիւն են ստանում իրանց այգիների կարեւոր մասերը ջրելով, իսկ անցեալ անգամներին դրա կէսի, մինչեւ անգամ քառորդի չափով են օգտվելիս եղել վերոյիշեալ պատճառների չնորհիւ: Հետեւաբար եթէ ամեն անգամ յիշեալ չափով օգտվելու լինեն այգիները, այն ժամանակ ոչ մի բողոք, ոչ մի տըրտունջ եւ ոչ մի կռիւ առաջ չի գայ, որովհետեւ այդ մի եւ նոյն առուն միայն 12 այգիների է ջուր մատակարարում երկու օրը մի անգամ: Ուրեմն վերոյիշեալ հաշւով 6 օրը մի անգամ ամեն այգի ջուր կը մտնի, իսկ 12 օրը մի անգամ ամեն մի այգի ամբողջապէս կը ջրվի, բայց...

Մ. Ղազարեանց

*) Կիլոգրամը հաւասար է $2\frac{1}{2}$ ֆունտի:

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

Օգոստոսի 26-ին

Մինչդեռ ուրիչ, գուցէ եւ աւելի նշանաւոր եւ արդիւնաբեր գաւառներ, իրանց վարիչների անհոգութեան պատճառով, մի որոշ կերպով անկարող եղան մասնակցել կովկասեան ցուցահանդէսին, մեզանում, չնորհիւ գաւառապետի պաշտօնակատար պ. Ս. Ղորղանեանցի, մեր գաւառի զանազան կողմերից գիւղական հասարակութիւնները չտապեցին ներկայացնել տեղական պօլիցիային իրանց չրջանների արդիւնքը՝ ցուցահանդէսին ուղարկելու համար: Ցուցահանդէսում ներկայացվելիք մեր գաւառի արդիւնագործութիւնները կազմում են հետեւեալ իրերը:

1) Հողագործական գործիքների մօդէլներ (սայլ, լուծ, սափ, կամ, չորոց, գութան, դրմղ, եւ այլն): 2) Հացահատիկների տեսակներ (ցորեն, գարի, հաճար, տարեկան) եւ ձիթապտուղներ: 3) Հողերի եւ քարերի նմուշներ (հանքային եւ այլն): 4) Հասարակ եւ հանքային ջրեր: 5) Գործուածքներ, (չուլ, փալաս, գորգ, չաթու, գիւլպա եւ այլն): 6) Գիւղական իրեղէններից—թեռ, խուրջին, զմբիլ (ջովերից գործած նստարան), գդալ եւ այլ մանր-մունր բաներ: 7) Կաթնային արդիւնաբերութեան մի քանի տեսակներ: 8) Տեղական կաչեգործական արհեստագործութիւնից—սեկ, մեչին, բանած մորթի, հասեկած եւ հասարակ կաչի եւ այլն: Եւ 9) զանազան տեսակի եւ ձեւի էկսպօնատներ, որոնք այնքան էլ հետաքրքրական բաներ չեն ներկայացնում:

Մի բան միայն, որ աւելի հետաքրքիր էր ներկայացնելու,—դա Սեւանի ծովակի հռչակաւոր «իչխան» եւ նրանում թափվող գետի «գեղարքունի» ձկներն են, որոնք կարծեմ չեն ցուցահանվում: Ցանկալի էր, որ մեր ձկնորսները կամ կապալառուները օգտվելով հանգամանքից, քանի ուշ չէ, չտապէին ներկայացնել ցուցահանդէսին մեր երկրի արդիւնքներից այդ գլխաւորագոյնը: Ձուկը չատ հեչտ կարելի է ուղարկել թիթեղեայ աւազանում՝ մի քանի վեդրօ ջրով իր բնական՝ կենդանի դրութեամբ ցուցահանելու համար: Դա անչուչտ ցուցահանդէսի զարդը կը լինէր մեր գաւառից ներկայացվելիք էկսպօնատների չարքում:

***

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սեպտեմբերի 2-ին, Կովկասեան յոբելեանական ցուցահանդէսի բացման օրը, առաւօտեան, ցուցահանդէս այցելեցին 690 անձինք՝ վճարելով մուտքի համար մի ռուբլի, չը հաչւելով բացման հանդէսին հրաւիրված 1,500 անձերին: Նոյն օրը երեկոյեան ցուցահանդէս այցելեցին 848 հոգի:

—

Մեզ հաղորդում են, որ երկրագործութեան մինիստր Երմօլօվ ներկայումս գտնվում է Սեւ ծովի ափին գտնվող Սօչի քաղաքում եւ նրա չրջակայքում: Տասն օրից յետոյ մինիստրի ներկայութեամբ տեղի կունենայ մի յատուկ խորհրդակցութիւն Սեւ ծովի ձկնաբուծութեան մասին:

—

Թիֆլիսի քաղաքային դուման իր առաջին նիստում, որ տեղի ունեցաւ երկուչաբթի, սեպտեմբերի 3-ին, որոչեց հաւանութիւն տալ համառուսական ժողովներ կազմելու ծրագրին, որ մշակել է Ուֆայի քաղաքագլուխը: Վերջինս առաջարկում է քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչներից պարբերաբար ժողովներ կազմել քննելու քաղաքային ինքնավարութեան վերաբերեալ զանազան խընդիրներ:

—

Կովկասեան ցուցահանդէսի մի քանի բաժինները կը բացվեն աւելի ուշ, երբ եղանակը աւելի բարեխառն եւ զով կը լինի: Այդպէս են թռչնապահութեան, ձիաբուծութեան, կաթնատնտեսութեան բաժինները: Այն անձինք, որոնք կը ցանկանային իրանց արդիւնքներով եւ կենդանիներով մասնակցել այդ բաժիններում, կարող են դեռ այսուհետեւ էլ յայտնել իրանց այդ ցանկութեան մասին:

—

Պօստ-հեռագրական վարչութիւնը Կովկասեան ցուցահանդէսում բաց է արել ժամանակաւոր բաժանմունք, որտեղ կարելի է տալ եւ ստանալ հասարակ նամակներ: Այդ բաժանմունքին կից բացված է նաեւ հեռախօսական կայարան, հեռախօսով խօսակցելու համար: Ցանկացողները երեք րոպէ խօսակցութեան համար վճարում են 15 կոպէկ:

—

Այն մասնաժողովը, որ կազմված էր Պետերբուրգի համալսարանում բարձրագոյն դպրոցների րէֆօրմի նախագիծը քննելու համար, կարծիք յայտնեց, թէ ցանկալի է, որ համալսարանի րէկտօրը, դէկանը եւ պրօֆէսօրները ընտրովի լինեն, համալսարանները անմիջապէս ենթարկվեն ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան եւ ֆակուլտէտները ինքնավարական իրաւունքներ ունենան ուսումնական մասի կառավարչութեան մէջ: Մասնաժողովը ցանկալի է համարում նոյնպէս, որ համալսարան մտնել ցանկացող ուսանողների թիւը սահմանափակված չը լինի, համալսարանաւարտները հաւասար իրաւունքներ վայելեն միւս բարձրագոյն դպրոցներն աւարտածների հետ, պետական հարցաքննութիւնը փոխարինվի համալսարանական հարցաքննութեամբ, ուսանողները որոչ կազմակերպութիւն եւ իրաւունքներ ստանան իրանց ներքին գործերը վարելու մէջ եւ հիմնվի համալսարանական եւ ընկերական դատաստան ուսանողական անկարգութիւնները քննելու եւ յանցաւորներին դատելու համար:

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը նչանաւոր չափով ընդարձակել է ձեռագործութեան դասընթացքի նախագիծը կանանց միջնակարգ դպրոցներում: Մօտ օրերումս ուսումնարանական չրջանների հոգա-

---

կատարեալ երջանկութիւն:

Այս արդէն մի տարրական ճշմարտութիւն է դարձել բոլորի համար, իսկ մեզ համար դեռ չէ: Մեր մէջ, մեր տխուր երկնքի տակ դեռ վարանում, կասկածում են այն բանի նկատմամբ, ինչ որ ուրիչների մէջ տասնեակ սերունդների բովով անցել է: Եւ այսօր, 20-րդ դարում, մեր միացած ազգային կրթական հաստատութիւնները, մի զոյգ ու մի կէնտ մնացած դպրոցները, ուզում է մեր ցաւ ու կրակ դարձած հոգեւոր իշխանութիւնը յետ-յետ մղել եւ 12-րդ դարու վանական չրջանի դրութեան մատնել, տիրող դարձնելով այդտեղ հոգեւորական վարիչների, իսկ դրանց հետ միասին կղերամիտ հոսանքը իր ընդարձակ ծաւալով: Ուրեմն այն պաչտօնական կրթավայրը՝ ուր հայ ուսումնականը, ժողովրդի հոգեբանութեան ծանօթ, նրա վէրքերը ի մօտոյ ուսումնասիրած եւ հասարակական պահանջները հասկանալու ընդունակ աչխարհական անհատը, որ իր ընդարձակ աչխարհայեցողութեամբ անհամեմատ ձեռնհաս է ժամանակի ոգով մանուկ սերունդ կրթելու, դաստիարակելու եւ ժամանակակից կեանքի համապատասխան մարդ պատրաստելու, խլվում է ապօրինի կերպով եւ կղերական կատայականութեան (խիստ սակաւաթիւ բացառութիւնները ի նկատի չենք առնում) մենաչնորհ է դարձնվում: Ասելու, լսելու բան է, զարմանքով կրկնում ենք, այսօր, այս լուսաւոր դարում, մեր մանուկ սերնդի կրթութեան ղեկը յանձնվում է մի որ եւ է աստուածաբանի, որ բացի Աւետարանից վերցրած բնաբանով մի քարոզ կարդալուց ուրիչ ոչ մի բանի պէտքական չէ, կամ ամբողջ տասնեակ տարիներով չորս պատերի մէջ ապրելու դատապարտված կղերականի, որի ամբողջ գիտութիւնը պայմանաւորվում է եկեղեցական կուլտով:

Եւ ժամանակից յետ մնացած այդ յաւակնոտ տիրացուները, համարձակվում են կարծելու, թէ հող ունեն իրանց ոտքի տակ եւ զէնք ձեռքներին՝ որ եւ է բան անելու համար: Չը նայելով որ իրողութիւնը ինքն ըստ ինքեան տըխուր ու անմխիթար է, դեռ եւս մարդիկ, անգամ օրգան կայ մեր մէջ, որ յանդգնում են դրուատել հոգեւոր իշխանութեան մտքի այդ ցոլացումը. գրչակների ձեռքին խաղալիք դարձած մի փողոցային թերթ չէ դադարում իր հոգեվարքի մէջ անգամ ճչեր արձակել: Սակայն ուր ենք գնում, ինչ ճանապարհ է մեզ առաջնորդում. այլ եւս ինչպէս կարող է այսուհետեւ հայ մամուլը, հայ հասարակութիւնը նախատինք ուղղել առանց այն էլ դէպի հասարակական գործը անտարբեր հայ ուսանողութեան, որ չէ սովորում տեսական գիտութիւններ, չէ նուիրվում կրթական, դաստիարակչական գործին: Այլ եւս ինչ գրաւիչ կողմ մնաց հայ ուսուցչութեան մէջ: Մինչեւ այժմ հայ ուսուցիչը, հաւատարիմ մնալով իր դաւանած գաղափարին, յանձն էր առնում տնտեսական զրկանքներ, նիւթական զոհողութիւն եւ նուիրվում հասարակական գործունէութեան, իսկ այժմ այդ ճանապարհը եւս պիտի փակվի, ուրիչ խօսքով՝ հայ ուսուցիչը այսուհետեւ բոլորովին սիրտ չի ունենայ մի ամբողջ հոգով մարմնով կղերականի լիազօրութեան ենթարկվել:

Կուսակցական ոգին չէ բարբառում մեր մէջ, այլ պարզ, անաչառ վերաբերմունքը: Ուսուցչութիւնը մի հասարակական ծառայութիւն է. մեր կարծիքով, այդ տեսակ գործունէութեան մէջ, երբէք մի ժամանակակից աչխարհայեցողութեան տէր մարդ չէ կարող հաչտվել եւ համերաչխ ընթանալ այնպիսի ղեկավարի հետ, որի խորին համոզմունքով հասարակութիւն եւ հասարակական կարիք սասանդ չատ հեռու է արդի ըմբռնումից: Թող փաստերը խօսեն: Շուչին չունի այլ եւս ոչ մի համալսարանական ուսուցիչ, բացի մէկից, որ անկախ պատճառներից ստիպված գոնէ մի տարի եւս պիտի մնայ, եւ գրեթէ բոլոր առարկաները փաթաթել են մեծամիտ, սահակ ճեմարանականների չնքին, որոնց համար դժբախտ դպրոցը լայնարձակ ասպարէզ է դարձել: Եւ այդ չատ բնական է. ընդհակառակն, ուրիչ կերպ սպասելն անբնական կը լինէր. այդպէս կը լինեն ապագայում եւ միւս դպրոցները, եթէ լիազօրութիւնը կղերին յանձնվի, որով անկասկած մեր միջնակարգ դպրոցները «ընծայարանի» կամ «տիրացուարանի» բնաւորութիւն կը ստանան: Բաւական է, կղեր, հասկացէք վերջապէս ձեր անելիք՝ քայլի վտանգաւոր հետեւանքը: Ախր ինչու ընդունակ չէք փորձերից օգտվելու, խրատվելու: Ասացէք, ինչ տուին մեզ «Կարապետեան», «Տիրայրեան» եւ «Բենիկեան» րէժիմները, բացի պառակտումներից, փոթորիկներից. կրկնում ենք, հեռատես եղէք եւ օգտվեցէք եղած փորձերից. չէ որ պատմական դժբախտութիւնը հէնց այդօրինակ դասատու, խրատիչ փորձերից չօգտվելն է եղել:

Բ. Ի.

լարձուններին ուղարկված է մի շրջաբերական, որով առաջարկվում է հսկել, որ օրիորդական ուսումնարաններում ձեռագործի դասատուութեան պաշտօնները յանձնվեն բացառապէս այնպիսի վարժուհիների, որոնք մասնագիտական կրթութիւն են ստացել եւ որոնք կարող են վկայական ներկայացնել, թէ աւարտել են գոնէ կանանց տարրական ուսումնարանների դասընթացքը։

—

Պետերբուրգի անասնաբոյժների մէջ, ինչպէս հաղորդում են ռուս թերթերը, միտք է յղացել ընդհանուր եւրոպական անասնաբուժական համաժողով հրաւիրել՝ անասուններին մորթելու նպատակայարմար եղանակները քննելու համար։ Նոյն թերթերը հաղորդում են, թէ համառուսական անասնաբուժական ժողովի նախապատրաստութիւնները արդէն մօտենում են վերջին։ Ի միջի այլոց որոշված է յոյլ տալ, որ համաժողովին մասնակցեն ոչ միայն անասնաբոյժները, այլ եւ բժիշկները, բնագէտները, գիւղատնտեսական ընկերութիւնները, զեմստվօյի եւ քաղաքային վարչութիւնների ներկայացուցիչները։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Բագուն, աւելի ճիշտն ասած, Բագուի կլուբը նորից կենդանութիւն ստացաւ. վերադարձել են մեր նաւթային թագաւորները ամարանոցներից եւ, չը նայած ընդհանուր կրիզիսին, կանաչ սեղանի երկրպագուները հարիւր ու հազարներ է, որ տանում ու տարվում են։ Թղթախաղութեամբ պարապում է թէ ունեցողը եւ թէ չունեցողը, մինչեւ անգամ այնպիսին է հարիւրներ տարլում, որ միւս օրը մուրհակ վճարելու համար յանէ դուռն ընկած խնդրում է մէկին կամ միւսին, որ յետաձգէ մուրհակի ժամանակը։ Իսկ եթէ մուրհակը «պրոտեստի» էլ գնայ, դրա մասին նա այնքան էլ չէ մտածում, իսկ ամաչել հօ չը կայ։ Այդպիսիները, ինչպէս օրինակը ցոյց տուեց, պատրաստ կունենան գրպանում արտասահմանեան անցագիր, իսկ ունեցած չունեցածը վարօրօք հօր կամ մի ուրիշ ազգականի անունով է լինում փոխադրած։»

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Մեր վիճակի յաջորդ Սիոն վարդապետը, մի ամսվայ չափ պտտելով Գողթան գաւառակի վանքերն ու ուխտատեղիները, եղած-չեղածը, չարժական, անշարժ, կանոնաւոր տոմար անցկացնելուց յետոյ, եկեղեցիների համար երէցփոխներ, իսկ վանքերի եւ ուխտատեղիների համար երեք անձից բաղկացած հոգաբարձութիւններ ընտրութեամբ կազմելուց յետոյ, ընտրողական թերթերն առած անցաւ Նախիջեւան»։

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Իգդիրցիների համար ամենալուրջ եւ գլխաւոր հարցը, որ այժմ ասպարէզի վրա է դրված, որը կեանքի եւ մահու խնդրի չափ ծանր է մեզ համար, այդ «գլաւայի» ընտրութիւնն է, որ պիտի կատարվի մօտ օրերս։ Հրաւիրում ենք Իգդիրի հասարակութեան ուշադրութիւնը այդ խնդրի վրա, ի նկատի ունենալով, որ այդ ընտրութիւնից է կախված իգդիրցիների առաջադիմութիւնը, կեանքի ապահով կեցութիւնը եւ որ առաւելն է՝ թշուառ գիւղացիների տնտեսական դրութեան բարւոքումը»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Ռաշտ, օգոստոսի 19-ին

Շուտով բացվելու է այստեղ ռուսաց պետական բանկի բաժանմունքը. բնակարանը վարձված է եւ կառավարիչը եկած։

Շերամի բերքը այս տարի այնքան էլ բաւարար չէ։ Ամառը անցաւ բաւական չոր եւ հրաշտը փչացրեց բուսականութիւնը, միայն այս քանի օրերս սկսվեց բարեբեր անձրեւ, որ կենդանութիւն տուեց թէ թմրած մարդկանց եւ թէ բուսականութեանը։

Պարսից քաղցած դասաւորները փնտռում են մի փոքրիկ պատճառ կորզելու ամեն մի անմեղ զոհից այնքան, ինչքան որ հնարաւոր է։ Անցեալներում մի պարսիկ կին, առնելով իր փոքրիկ 5 տարեկան երեխային եւ ընկնելով հայերի խանութները, որպէս թէ փնտռում էր իր երեխային բռնաբարող հային։ Նա կանգնելով խանութներից մէկի առաջ՝ ցոյց է տալիս իր որդուն խանութի գործակատարին հարցնելով թէ դա է։ Փոքրիկ երեխան ասում է ոչ, եւ երբ մայրը ստիպում է նրան ասել, այո, եւ խփում երեխայի գլխին, երեխան սկսում է լաց լինել։ Կինը, բռնելով երեխայի ձեռքից, գնում է քարգուզարի մօտ գանգատվելու։ Եւ ահա քաղցած ֆարրաշները, որ հէնց այդպիսի մի բանի էին սպասում, թափվում են խանութ եւ գործակատարին քաշում տանում են դատարան, մինչեւ գիշեր պահում եւ սկսում են հարցաքննութիւն, որից երեւում է, որ զըրպարտութիւն է եղել եւ փող կորզելու հնարած միջոց։ Բայց դեռ այդպէս հեշտութեամբ նրան չեն բաց թողնում. թէեւ առաջին գիշերը երաշխաւորութեամբ բաց են թողնում, բայց միւս օրը քննութիւնը նորոգում են եւ շատերը վկայում են թէ սուտ է այդ բանը եւ զրպարտութիւն։ Սակարկութիւնը սկսվում է. քարգուզարի ֆարրաշբաշին սկսում է սպառնալիքներով սարսափեցնել զրպարտվածին, ասելով՝ թէ ժողովուրդը եւ հոգեւորականութիւնը յուզված են այդ դէպքի պատճառով եւ որ հարկաւոր է կնոջ մեծ վարձատրութիւն տալ, ինչպէս եւ իրան, քարգուզարին, եւ առաջարկում է վճարել 160 թուման փրկանք։ Սարսափը, զրպարտութիւնը եւ փրկանքի մեծութիւնը այն աստիճան ազդեցութիւն են թողնում խեղճ գործակատարի վրա, որ նա սկսում է լաց լինել. ի վերջոյ խնդիրը փակվում է 25 թումանի վճարով։

Այս դէպքը շատ վատ օրինակ կարող է ծառայել քաղցած ֆարրաշների համար եւ կարող է խրախուսել ու ամեն ժամանակ այս կամ այն անբարոյական կնոջ խայտառակ զրպարտութիւնից օգտվելով, կարող են կորզել դրամ։ Այսպիսի դէպքեր հայերիս վերաբերմամբ վերջին տարիներս սակաւ են պատահում, քանի որ բարձրագոյն իշխանութիւնը առանձին խնամք է ցոյց տալիս. ուստի եւ ստորին պաշտօնեաները շատ էլ չեն նեղացնում հայերին, բայց երբ այս փորձը աջողութիւն գտաւ, հաւանական է միւս փորձը այդ պաշտօնեաների կողմից աւելի համարձակ լինի։ Ժամանակ է վերջապէս օգտվել մեզ տուած իրաւունքներից։ Մենք կարծում ենք, այս դէպքը անուշադրութեան չը պիտի մատնել. հարկաւոր է հայերին դիմել այդ մասին ուր հարկն է՝ ապագայում այդպիսի դէպքի կրկնութիւնից ազատ մնալու համար։

Ս.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Temps» լրագիրը հաղորդում է, թէ անգլիական եւ պարսից կառավարութիւնների մէջ դաշնագրութիւն է կապվել, որի համաձայն՝ Կաշան քաղաքը պէտք է երեքտակ հեռագրաթելով միացնվի անգլիական Բելուջիստանի սահմանի հետ։ «Новое Время», արտատպելով այդ լուրը, ասում է, որ այդ դէպքը արժանի է ուշադրութեան ռուսաց շահերի տեսակէտից։ «Ռուսաց ազդեցութեան հաստատումը հիւսիսարեւելեան Պարսկաստանում,—ասում է ռուս լրագիրը,—եւ այդ ազդեցութեան տարածումը դէպի հարաւ սաստիկ անհանգստացնում է անգլիացի քաղաքագէտներին։ Անցկացնելով այդ հեռագրաթելը կենտրոնական Պարսկաստանի միջով, անգլիացիները հնարաւորութիւն կը ստանան ոչ միայն հաւաքել իրանց հարկաւոր բոլոր տեղեկութիւնները, այլ եւ նրանց հաղորդել ժամանակին Լոնդոն եւ Սիմլա։ Բացի դրանից, հեռագրական գործակալները եռանդուն կերպով կաշխատեն ոսկու միջոցով գրաւել ժողովրդի համակրութիւնը դէպի Անգլիա»։

—«Journal de Maine-et-Loire»-ում տպված է այն նամակը, որ նորերս թիւրքաց երկու պրինցներ, Աբդիւլ Համիդի քեռորդիները, ուղղել են ֆրանսիական նախագահին վերջին ֆրանս-թիւրքական ընդհարման առիթով։ Թիւրքաց պրինցները, որոնք սուլթանի ամենի բռնակալութեան դէմ բողոքողներից են եւ այդ պատճառով փախել են Ֆրանսիա, ընդհարման մեղքը գցում են իրանց քեռու, սուլթան Աբդիւլ-Համիդի վրա, որի դէմ խօսում են վրդովված ոճով։

—Լուրեր են պտտում, թէ Ֆրանսիան մըտադիր է պաշարման ենթարկել երեք թիւրքիապատկան կղզիներ Միջերկրական ծովում։ Այդ առիթով «New-York Herald»-ի թղթակիցը հաղորդում է իր խօսակցութիւնը մի լաւատեղեակ բերլինեան դիւանագէտի հետ։ Այդ դիւանագէտի ասելով, ֆրանս-թիւրքական ընդհարումը բացատրվում է նրանով, որ Դէլկասէ օգտվեց դրամական հաշիւների պատրուակից այն նպատակով, որ լրացնէ հաղորդակցութեան ճանապարհի պակասութիւնը Ֆրանսիայի եւ Սիրիայի մէջ, որին տիրանալ վաղուց բաղձում է Ֆրանսիան։

—«Россія» լրագրին հեռագրում են Լոնդոնից, թէ Միացեալ-Նահանգների ազգաբնակութիւնը, վրդովված անիշխանականների ձեռքով յաճախակի կատարվող սպանութիւններից, վճռել է կազմել ամեն տեղ կօմիտէներ անիշխանականութեան տարածման դէմ մաքառելու համար։ Ծայրահեղ դէպքերում կօմիտէները պէտք է դիմեն նոյն իսկ Լինչի դատաստանին։ Վաշինգտոնի կառավարութիւնը շուտով սենատին կուղղէ մի օրինագիծ, որով կառաջարկէ ճանաչել անիշխանականութիւնը վնասակար ուսմունք, իսկ նրա հետեւողներին—ենթարկել պատժի այդ ուսմունքին պատկանելու համար։ Օտարահպատակ անիշխանականները հաւանական է որ արտաքսվեն Միացեալ-Նահանգների սահմաններից։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

3 սեպտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Սեպտեմբերի 3-ին Վարշավայի ճանապարհով եկաւ արտասահմանից Մեծ Իշխան Պավել Ալէքսանդրովիչ։

ՌԻԳԱ։ Սեպտեմբերի 2-ին յոբելեանական ցուցահանդէսը փակվեց։

ԿԻԵՎ։ Սեպտեմբերի 17-ին նշանակված է այստեղի թեմի հոգեւորականների համաժողովը։

ԽԱՐԿՕՎ։ Սեպտեմբերի 3-ին վախճանվեց արքեպիսկոպոս Ամբրօսիյ։

ԲԵՐԼԻՆ։ Մեծ-Իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրօվիչ ժամանեց այստեղ եւ այստեղից կը շարունակէ ճանապարհը դէպի Պարիզ։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Աւագ-քարտուղար Գէյ մի շրջաբերականով՝ ուղղված օտար պետութիւնների բոլոր ներկայացուցիչներին, պաշտօնապէս հաղորդում է Մակ-Կինլէյի մահը եւ խնդրում է նրանց տեղեկութիւն տալ իրանց կառավարութիւններին, որ նախագահութիւնը անցնում է Ռուզվէլտին։ Աւագ-քարտուղարը մատնանիշ է անում այն անկեղծ հոգացողութեան վրա, որով բոլոր բարեկամ պետութիւնները հետեւում էին Մակ-Կինլէյի առողջական դրութեանը այն ժամանակ, երբ նա մաքառում էր մահվան դէմ։ Համակրութեան արտայայտութիւնը եւ յուսադրութիւնը, երբ դեռ յոյս կարելի էր տածել՝ շատ մխիթարական էին։

ԲՈՒՖՖԱԼՕ։ Դագաղը, որի մէջ ամփոփված կը լինի Մակ-Կինլէյի մարմինը, երկուշաբթի երեկոյեան կը հասնի Վաշինգտոն եւ գիշերը կը տարվի Սպիտակ տունը։ Երեքշաբթի առաւօտեան դագաղը կը տեղափոխվի Կապիտօլիի ռօտոնդը, որտեղ մարմինը ի ցոյց կը դրվի։ Կապիտօլիում կը կատարվի կարճ ժամասացութիւն։ Չորեքշաբթի առաւօտեան երկաթուղային գնացքը կը մեկնի Վաշինգտոնից եւ ժամի 2-ին ու 30 րոպէին կը հասնի Կանտօն։ Հինգշաբթի, առաւօտեան ժամի 11-ին, դագաղը կը յանձնվի այն մասնաժողովին, որ նշանակված է թաղման ծրագիրը կազմելու համար. այնուհետեւ տեղի կունենայ թաղումը։

ՉԻԿԱԳՕ։ Ոստիկանութիւնը հրաժարվեց այն մտքից, թէ գոյութիւն է ունեցել դաւադրութիւն Մակ-Կինլէյին սպանելու նպատակով, որովհետեւ ոչ մի ապացոյց չը գտնվեց։

ԿԼԻՎԼԷՆԴ։ Չօլգօշի հայրը ուղեւորվեց Բուֆֆալօ, որպէս զի համոզէ որդուն ասելու ամեն բան, մանաւանդ այն, ինչ որ կարող է վերաբերվել դաւադրութեանը, եթէ նա գոյութիւն է ունեցել։

ԲՈՒՖՖԱԼՕ։ Առաւօտեան ժամի 11-ին մօտ Միլբէրնի տանը կատարվեց պարզ հոգեհանգիստ, որին ներկայ էին նախագահ Ռուզվէլտ, մինիստրութեան անդամները, շատ ականաւոր անձինք, նոյնպէս եւ Մակ-Կինլէյի այրին։ Սրանից յետոյ Մակ-Կինլէյի մարմինը, մինիստրութեան անդամների, կանոնաւոր, ազատական եւ ծովային զօրքի ուղեկցութեամբ, տարվեց Սիտի-Հօլլ, որի մուտքը ցերեկով բաց էր ազգաբնակութեան համար։

ՄԱՏԻԵՍՖՕՆՏԷՅՆ։ Կրամբէկ գնդապետը երէկ կռիւ ունեցաւ Շէպէրսի հետ Օկկէրտսկրաալի մօտ, ոչ հեռու Լէդի-Սմիտից։ Թշնամին, որ բաղկացած էր 200 մարդուց, 11 վիրաւորվածների կորուստ ունեցաւ։ Անգլիացիներից վիրաւորված են մի օֆիցեր եւ երկու զինուոր։ Թշնամին նահանջեց դէպի արեւելք։ Տէրօնս քարտուղարը անձնատուր եղաւ Րիվէրսդալի մօտ։ Դա բօէրական միակ օֆիցերն է, որ անձնատուր եղաւ Կիտչեների պրօկլամացիայի ազդեցութեան տակ։

ՏԵԱՆՑԻՆ։ 600 աւազակներ, ինչպէս լսվում է, գնում են Շանդհայ-Գուանի վրա։ Նրանց դէմ ուղարկված են չինական զօրքեր։

ՊԵԿԻՆ։ Դեսպանատների պաշտպանման յուշարձանը բացված է այսօր անգլիական դեսպանատան հանդէպ, բրիտանական գաղութի անդամների ներկայութեամբ։ Սատօու եւ Կօնջէր դեսպանները ճառեր արտասանեցին։

ԿԻԼ։ Ռուսաց կայսերական Զօյգը «Շտանդարտ» զբօսանաւով, առաւօտեան $8^1/_2$ ժամին, նաւահանգստում գտնվող նաւերի թնդանօթաձգութեամբ, մեկնեց Ֆրանսիա կայսր Վիլհէլմի ջրանցքով։ Իշխանուհի Իրէնա ճանապարհ դրեց Նոցա Մեծութիւններին մինչեւ Բրունսբիւտէլ։

4 օգոստոսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Правительственный Вѣстникъ»-ում տպագրված է հետեւեալ հեռագիրը. «Բրունսբիւտէլ։ Սեպտեմբերի 3-ին, ժամի 5-ին կէսօրից յետոյ, Նոցա Մեծութիւնները, անցնելով «Շտանդարտով» Վիլհէլմ կայսրի ջրանցքը, բարեհաճեցին կանգ առնել շլիւզի մէջ Բրունսբիւտէլի մօտ, որտեղից գերմանական իշխանուհի Իրէնա յետ դարձաւ Կիլ երկաթուղով։ «Շտանդարտով» եկան Համբուրգից, կարճատեւ տեսակցութիւն ունենալու համար Նոցա Մեծութիւնների հետ, Մէկլէնբուրգ-Շվէրինեան մեծ դուքսը եւ Մեծ-իշխանուհի Անաստասիա Միխայլօվնա։ Էլբայի գետաբերանից մեկնումը նշանակված է լուսաբացին»։

ՊԱՐԻԶ։ Նախագահ Լուբէ իր ամուսնու հետ, ի պատիւ կոմս Լամզդորֆի, ճաշ տուեց, որին ներկայ էին Վալդէկ-Ռուսսօ, Դէլկասսէ, իշխան Ուրուսով, կոմս Մօնտէբէլլօ եւ Սավինսկի։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Գնացքը, որի մէջ գտնվում էր Մակ-Կինլէյի մարմինը, այստեղ հասաւ երեկոյեան 8 ժամին եւ 45 րոպէին։ Բոլոր կայարաններում, որոնց մօտով գնացքը դանդաղ անցնում էր, հաւաքվել էր ժողովրդի ահագին բազմութիւն եւ յարգանքով ներկայ էր գնացքի անցնելու ժամանակ։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Զինուորական մինիստրի գալուստը Վարշավա սպասվում է սեպտեմբերի 6-ին։

ՊԱՐԻԶ։ Արտաքին գործերի մինիստր կոմս Լամզդորֆ ժամանեց այսօր այստեղ։ Հիւսիսային կայարանում դիմաւորեցին նրան ռուսաց դեսպանը, ռուսական դեսպանութեան բոլոր պաշտօնեաները եւ արտաքին գործերի մինիստրութեան ներկայացուցիչները։ Ֆրանսիական կառավարութիւնը կոմս Լամզդորֆի համար Կեօլն ուղարկեց նախագահական վագոն։ Սրտագին փոխադարձ ողջոյններից յետոյ կոմս Լամզդորֆ, իշխան Ուրուսովի ուղեկցութեամբ, գնաց ռուսաց դեսպանատուն։ Երեկոյեան իշխան Ուրուսով տալիս է ի պատիւ կոմս Լամզդորֆի ճաշ, որին ներկայ կը լինեն մինիստր Դէլկասսէ եւ ռուսական դեսպանութեան պաշտօնեաները։ Վաղը ի պատիւ կոմս Լամզդորֆի մեծ ճաշ է տալիս Դէլկասսէ, որին ներկայ կը լինեն ֆրանսիական մինիստրները, իշխան Ուրուսով եւ դեսպանութեան բոլոր անդամները։

ՊԱՐԻԶ։ Դէլկասսէ ի պատիւ կոմս Լամզդորֆի նախաճաշ տուեց երեսուն հոգու համար։

ԲՈՒՖՖԱԼՕ։ Մակ-Կինլէյի մարմինը բերված է այսօր վաղ առաւօտեան կայարան քաղաքային տնից, ուր նա երէկ ի ցոյց էր դրված։ Հանդիսաւոր յուղարկաւորութիւնը խորին տպաւորութիւն գործեց իր պարզութեամբ։ Ռուզվէլտ ուղեկցում է մարմինը մինչեւ Վաշինգտոն։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզատեռ. հիւանդ.
Ն. Մ. Չիկօվանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Ն. Ի. Գզելիեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Զ. Ի. Բարանտսեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ս. Պ. Կարապետեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ն. Ն. Ռոստոմբէկով—6—7 ժ. վիրաբուժութեան և մորթու հ.
Ք. Ի. Գզելիեվ—7—8 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Ց. Առվանիտակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Մ. Տ. ՎԱՍԻԼԻԵՎԻ
ՋՈՒԹԱԿԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԿՈՒՐՍԵՐ

Պարապմունքները սկսվում են սեպտեմբերի 1-ից: Վարձը ամբողջ ուսումնական տարվայ համար—80 րուբլի. վճարը կիսամեակներով: Ընդունելութիւնը ամենայն օր, ժամի 10-ից մինչեւ 5-ը եւ 5-ից մինչեւ 7-ը: Грибоѣдовская, № 5: 7—11

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ
ՀԱՅՈՑ ՍԵԿՑԻԱՅԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ

հրաւիրում են բեմական երկսեռ սիրողներին յայտնել իրանց ցանկութիւնը առաջիկայ տարվայ տրվելիք ներկայացումներին մասնակցելու մասին մինչեւ սեպտեմբերի 10-ը:

Դիմել. Николаевская, 46.

Ի դիմաց սէկցիայի անդամների՝

2—2 *Ն. Աբրահամեան*

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՌՈՒՍԱՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ՍԵՄԻՆԱՐԻԱՅԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ծախվում է հրապարակական աճուրդով, կնքված ծրարներում տուած յայտարարութիւնների միջոցով, մի հողաբաժին, որ գտնվում է Թիֆլիս քաղաքի I *քաղաքամասում, Խաչի մօտ, Վերայում, Վլադիկավկազեան խճուղու վրա, մի յարկանի քարեայ տան հետ միասին,* 3058,5 *քառակուսի սաժէն հարթ տարածութեամբ եւ* 2897 *քառակուսի սաժէն զառիվայրներով: Ցայտարարութիւնները ընդունվում են* 67,067 *րուբլի գումարից ոչ պակաս,* 6,700 *րուբլի գրաւականով, որ պէտք է ներկայացնել վաղօրօք: Հողաբաժնի յատակագիծը եւ նրա վաճառման մանրամասն պայմանները կարելի է տեսնել ամեն օր, բացի տօն օրերից, սեմինարիայի վարչութեան դիւանատան մէջ առաւօտեան 9 ժամից մինչեւ ցերեկվայ 12 ժամը: Ցայտարարութիւնները կը բացվեն 1901 թուի հոկտեմբերի 16-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, սեմինարիայի վարչութեան նիստում:*

Սեմինարիայի րէկտոր—Ստեփան վարդապետ Քարտուղար՝ Գորգեասկի

3—3

ԲԺՇԿ. ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ

վերադարձած լինելով հանքային ջրերից, վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը իր նախկին բնակարանում: Սերգիեվսկայա փողոց, տուն Տօվիանովի, № 12: 3—5

Փ Ա Ս Տ Ա Բ Ա Ն
դատաստանական գործերի
ԵՂԻՇԷ ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆՑ

Բնակվում է Կատոլիչեսկայա փողոցում, № 25, *Եարալօվի տանը, վերին յարկում:*

(*ռ., կ., ե.*) 3—3

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ: Մեծ արկղիկը 5 *րուբլի, փոքրը—3 ր. եւ 1 ր. 50 կ.:*

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու եւ ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը: Դուրս է եկել նաեւ բոլորովին նոր միջոց

ՁՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, մռեները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն: Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական եւ դեղավաճառական խանութներում: Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, *բնակարան* № 12. *պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ եւ նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց եւ Բաղւում. նաեւ Միքայէլեան կամուրջի վրա, Պապօվի եւ Արիստակօվի դեղատներում: Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով:* 72—100

---

200 րուբլի վարձատրութիւն

Օգոստոս ամսի 30-ին Թիֆլիսում, մոտաւորապէս ժամի 3-ին, վայր եմ ձգել 1000 րուբլու վեկսիլներ, բաղկացած 10 վէքսիլներից—իւրաքանչիւրը 100-ական րուբլու, եւ 477 րուբլու կատարման թերթ ու ստորագրութիւններ: Խոնարհաբար խնդրում եմ գտնողներին բերել ու տալ ինձ եւ 200 ր. ստանալ իբրեւ վարձատրութիւն սոյն վեկսիլների գումարից: Բնակութեանս տեղն է Շիրաջխանում. (Винный подъемъ) *Իչխանովի տանը, համար 25, Արշակ Ցարութիւնեան Զոքանեանս:* 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ

տեսչի թոյլտուութեամբ, ուսուցչի ընտանիքում ընդունվում են

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

Графская ул., домъ Эліозова, № 10.

1—3

Հ Ա Ր Կ Ա Ւ Ո Ր Է
ՄԷԿ ՏՆԱՅԻՆ ՎԱՐԺՈՒՀԻ

Չարջույում (Закасп. край) *մի ընտանիքում երեխաների հետ պարապելու համար՝ հայերէնից եւ ռուսերէնից: Ցանկացողները պայմանների մասին կարող են դիմել՝ Թիֆլիս, գրախանութ «Գուտտենբերգ» (Լօրիս-Մէլիքեան փողոց* № 11) *Գալստեանին:* 1—6

Շուտով լոյս կը տեսնեն

ա մ ե ն ա չ ք ե ղ հ ր ա տ ա ր ա կ ո ւ թ ե ա մ բ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ

1902 *թ.*
„Շ Ի Ր Ա Կ“
ՊԱՏԻ եւ ԾՈՑԻ
Օ Ր Ա Ց Ո Յ Ց Ն Ե Ր Ը

1—3

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ

„Մ Ի Խ Մ Ի Ր“

2-դ տպագրութեամբ: (3 *պատկ.*)

ԳԻՆՆ Է 5 Կ.

Դիմել՝ Книжный магазинъ Гуттенбергъ, Лорисъ-Меликовская, 11, Г. Галустяну.

2—10

Թէհրանում նորակազմ «ՓԱՐՈՍ» տպարանի Ակցիօներական Ընկ. Վարչութիւնը հրաւիրում է մի ՀՄՈՒՏ

Գ Ր Ա Շ Ա Ր,

որ իմանայ հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն եւ պարսկերէն (վերջինս պարտաւորեցուցիչ չէ) լեզուներով գիր շարել. ծանօթ պէտք է լինի նաեւ տպարանական մեքենաների սարքու կազմի հետ (монтировка):

Պայմանների մասին դիմել՝ Administration de l'imbrimerie «Pharos», Téhéran.

ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ
Դ Պ Ր Ո Ց
ՕՐ. Ն. Գ. ՇԱՀՈՒՄԵԱՆԻ

Աշակերտուհիների ընդունելութիւնը ամենայն օր, ժամը 9-ից—2-ը:

Հասցէն՝ Թիֆլիս, Մողնու եկեղեցու հանդէպ, № 13. 6—8

Դ Պ Ր Ո Ց
ԿԱՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ

երկու սեռի մանուկների համար: Ընդունվում են երեխաներ պատրաստականի բոլոր բաժանմունքները եւ Նոր բացվելիք առաջին (աղջիկների համար երկրորդ) դասարանը: Աշակերտների թիւը սահմանափակված է: Դիմել օգոստոսի 26-ից: Բեհբութեան (Նօվօ-Սադօվայա) փող., սեփ. տ. № 29: 17—20

ՄԻ ՏԻՐԱՑՈՒ

որ ունի աջող ձայն եւ կարող է միաձայն խումբ պատրաստել, որոնում է պաշտօն եկեղեցիներում:

Հասցէն. Игдырь (Эрив. губ.) Закару Закарянцу. 4—5

Պատիւ ունեմ յայտնելու յարգելի հասարակութեան եւ վաճառականներին,

որ այս տարի ստացել ենք մեծ քանակութեամբ

Ա Մ Ե Ր Ի Կ Ա Կ Ա Ն Ռ Է Զ Ի Ն Է Կ Ա Լ Օ Շ Ն Ե Ր

ամեն տեսակ, տղամարդկանց, կանանց եւ երեխաների: Ուստի խնդրում եմ յարգելի առնողներին դիմել մեզ, ուր կը ստանան նոր ապրանք: Մեծ քանակութեամբ գնողներին կը լինի բաւական զիջում: Նոյնպէս ստացել ենք ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ կոչված ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակի: Պատուէրները կը կատարվեն անմիջապէս, նայած պայմաններին: Մեզ մօտ ծախվում են նոյնպէս կօշիկները փափկացնող իւղեր եւ փայլ տուող գունաւոր գլազուրներ: Նոյնպէս ծախվում են արտասահմանի եւ Ռուսաստանի ամեն տեսակ կաշուեղէն ապրանքներ եւ կօշկակարական ամեն տեսակ գործիքներ:

Մեր Հասցէն. Тифлисъ, Армянскій базаръ, Братья Яргуловы.

Բաժանմունքը. Баку, Губернская ул., Т. Яргулянцъ.

(*չ. կ.*) 7—20

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր
ՏԱՍՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առեւտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ա տ տ ե ս տ ա տ ն ե ր:

Աւանդելի առարկայք սրանք են՝ 1) *Առեւտրական Տնտեսութիւն,* 2) *Առեւտրական Թուաբանութիւն,* 3) *Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային),* 4) *Թուաբանութիւն համրիչի վրա,* 5) *Առեւտրական Թղթակցութիւն,* 6) *Առեւտրական և մուրհակ կանոնադրութիւն և* 7) *Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը:*

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնովի տանը № 9, *Սերգիեվսկայա և Լերմօնտօվսկայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձ ր ի ա պ է ս եղբ. Տօվիանօվների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝* Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (*չ. ռ.*) 22—25

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻ VI ՇՐՋԱՆ
Խ Ա Չ Ա Տ Ո Ւ Ր Ծ Ի Ր Ա Ջ Ե Ա Ն Ի

Ուսուցանում եւ պատրաստում է 4 ամսվայ ընթացքում

Պարապմունքի առարկաներն են.—1) *Կրկնախտալական հաշւապահութիւն:* 2) *Առեւտրական Թուաբանութիւն:* 3) *Թուաբանութիւն համրիչի վրա:* 4) *Բանկային հաշւապահութիւն ըստ ամենայն ճիւղերի:* 5) *Առեւտրական նամակագրութիւն:*

Պարապմունքները սկսվելու են 10-ին սեպտեմբերի, 1901 *թ.ի: Կարելի է տեսնել ժամի 4-ից մինչեւ 8-ը երեկոյեան: Հասցէն. անկիւն Էրիվանի հրապարակի եւ Ակիմօվսկի փողոցի, տ. իշխ. Շերվաշիձէ* № 14:

(*չ. շ.*) 6—6

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ *դասընթացքի* XII *շրջան*
ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ «Ձեռնարկի առեւտրական և գործարանական հ ա շ ո ւ ա պ ա հ ո ւ թ ե ա ն»

ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սեռի անձանց՝ 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, եռաչխատութելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի խտալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առեւտրական ճիւղերի, հանքային նաւթային արդիւնաբերական և կերօսինի գործարանական հաշուետեսութեան:

Բ) Առեւտրական թուաբանութիւն:

Գ) Առեւտրական նամակագրութիւն:

Դ) Առեւտրական եւ մուրհակների կանօնադրութիւն:

Ե) Գեղագրութիւն և ամենավատ ձեռքերի ուղղելը:

Պարապմունքները սկսվելու են 1901 թ.ի սեպտեմբերի 15-ից, ճաշից յետոյ, և պարբերաբար չարունակվելու են իւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ:

Ի Ւ Ր Ա Ք Ա Ն Չ Ի Ւ Ր Կ Ո Ւ Ր Ս Ի Վ Ճ Ա Ր Ն Է 60 Ռ Ո Ւ Բ Լ Ի

Ցանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյեան, Դ Ո Ւ Կ Ի Ա, Նիկօլաեվսկայա փողոց, սեփական տուն, № 46: (Николаевская ул. № 46):

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում: ԳԻՆՆ Է 3 *ր.* 50 *կոպէկ: Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու:*

22—25

Սարգիս Վ. Աբրահամեան

Адр. **Сололаки**, уголъ Гановской и Садовой, д. Маркарова, № 27 и 31.

Սովորեցնում եւ պատրաստում է երկու սեռի անձանց չորս ամսվայ ընթացքում, երաշխաւորութեամբ եւ հարկաւոր դէպքում—յանձնարարականներ տալով պարապմունքներ գտնելու համար

Հ Ա Շ Ո Ւ Ա Պ Ա Հ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

1) *Կրկնակի խտալական հաշուապահութիւն իր բոլոր ճիւղերով. գիւղատնտեսական, նաւթարդիւնաբերական, գործարանական, առեւտրական, բանկային եւ չոգենաւային հաշուապահութիւն:*

2) *Առեւտրական թուաբանութիւն.*

3) *Առեւտրական թղթակցութիւն:*

4) *Պարտամուրհակի օրէնքները:*

5) *Գեղագրութիւն, ուսումնասիրութիւն զանազանատեսակ շրիֆտների եւ ուղղումն ամենավատ ձեռքերի:*

Հասցէն՝ ՍՈԼՕԼԱԿ, Գանօվսկայա եւ Սադօվայա փողոցների անկիւն, տուն Մարգարեանի №№ 27 *եւ* 31:

Կարելի է տեսնել առաւօտեան ժամի 9-ից մինչեւ 11-ը եւ 4-ից մինչեւ 7-ը երեկոյեան:

14—25

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊՐՕԳԻՄՆԱԶԻԱ
ՅԱԿ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆՑԻ ԲԱԳՒՈՒՄ

(*Զադրօվի փողոց, տ. Ալիեվի*)

Աշակերտների ընդունելութիւնը փոքր եւ մեծ պատրաստական եւ I *դասարաններում կը սկսվի օգոստոսի 20-ից: Նախակրթարան մտնում են առանց քննութեան: Խնդիրքներ եւ դօկումենտներ ընդունվում են ամեն օր, 9—12 ժամը: Ուսումը սկսվում է սեպտեմբերի 3-ից:*

11—12